

**02-03/05/2019 TARİHLERİNDE DÜZENLENEN
ULUSLARARASI BALKAN TÜRKOLOGLARI BULUŞMASI
BALKANLARDA TÜRKOLJİNİN DÜNÜ, BUGÜNÜ ve
GELECEĞİ ÇALIŞTAYI**

Melike S. ÖZEVREN *

Türk dilini, edebiyatını, tarihini, maddi ve manevi kültür özelliklerini araştıran Türkoloji'nin önemli isimleri Trakya Üniversitesi'nde ağırlandı. Trakya Üniversitesi, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ve Yunus Emre Enstitüsü iş birliğinde; Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Başkanlığı Edirne Temsilciliği, Türk Dil Kurumu, Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü ve Ege Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nün katkılarıyla düzenlenen "Uluslararası Balkan Türkologları Buluşması-Balkanlarda Türkolojinin Dünü, Bugünü ve Geleceği Çalıştayı" Balkan Kongre Merkezi'nde 2-3 Mayıs tarihlerinde gerçekleştirildi.

Çalıştaya Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN, Trakya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erhan TABAKOĞLU, YÖK Üyesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Hayati DEVELİ, Yunus Emre Enstitüsü Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Yavuz KARTALLIOĞLU, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı Dr. Abdullah EREN, Dışişleri Bakanlığı Edirne Temsilcisi Büyükelçi Volkan Türk VURAL, Çalıştay Düzenleme Kurulu Üyeleri Prof. Dr. Ahmet GÜNŞEN, Doç. Dr. Murat TÜRKYILMAZ, Doç. Dr. Nesrin GÜNAY, Dr. Öğr. Üyesi Ali İhsan MEŞE, Dr. Öğr. Üyesi Fatma Sibel BAYRAKTAR, Dr. Öğr. Üyesi Levent DOĞAN, Dr. Öğr. Üyesi Muharrem ÖZDEN, Dr. Öğr. Üyesi Nursel DİNLER ve Dr. Öğr. Üyesi Sevgi ÖZTÜRK ile Ukrayna, Kosova, Bulgaristan, Sırbistan, Romanya, Moldova, Bosna Hersek, Arnavutluk, Kuzey Makedonya ve Türkiye'deki üniversitelerin

* Doktora Öğrencisi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı ABD, Türk Dili BD (Edirne/ Türkiye), melikeozevren@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9535-5485

bünyelerinde bulunan Türkoloji bölümlerinden birçok konuşmacı ve dinleyici katıldı.

Türkçenin Balkanlardaki durumunun ele alındığı çalıştay, Trakya Üniversitesi'nin tanıtım filminin ardından Trakya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erhan TABAKOĞLU, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı Dr. Abdullah EREN, Yunus Emre Enstitüsü Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Yavuz KARTALLIOĞLU, Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN, YÖK Üyesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Hayati DEVELİ ve Dışişleri Bakanlığı Edirne Temsilcisi Büyükelçi Volkan Türk VURAL'ın açılış konuşmalarıyla başladı.

Trakya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erhan TABAKOĞLU, böyle bir çalışmaya öncü olan üniversitede bulunmaktan ve bu çalışmaya ev sahipliği yapmaktan duyduğu memnuniyeti ifade ederek üniversitenin tanıtım sunumu ile Balkanlar, Balkanlar ile olan geçmişimiz, Balkanlardaki ve Balkanlardan gelen öğrencilerimiz, bu öğrencilerimizin eğitimi, üniversitede eğitim verdiğimiz Balkan dilleri, Balkan Türkologları Birliği'nin kurulması, Balkan Üniversiteler Birliği tecrübelerimizin Balkan Türkologları Birliği'ne dönüştürebileceğimizi, bu birlik ile pek çok sorunu çözülebileceğimize ve bağlarımızı geliştireceğimize inandığını ifade eden bir açılış konuşması yaptı.

Yunus Emre Enstitüsü Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Yavuz KARTALLIOĞLU, Yunus Emre Enstitüsü'nün kuruluşunun 10. yılında böyle bir çalışmanın parçası olmaktan mutluluk duyduğunu ifade ederek Yunus Emre Enstitüsü'nün gerçekleştirdiği faaliyetlerden, çalışma alanlarından, Trakya Üniversitesi'nin her sene Balkanlardan yerel Türkolog adaylarını Edirne'ye getirerek onlara Türkçe öğretilebilecek güce ve alt yapıya sahip olduğunu belirterek konuşmasına devam etti.

Türk Dil Kurumu başkanı Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN, konuşmasına böyle bir çalışmayı üzerine alarak bu çalışmayı düzenleyen herkese teşekkürlerini ileterek başladı. "Türkçe sözcüklerin Arnavutça, Boşnakça, Makedonca, Sırpça, Romence ve Yunancada ne kadar olduğunu biliyoruz. Sırp dillerinde 8700, Arnavutçada 4000 civarında, Bulgarca ve Romencede 3000 civarında Türkçe kelime var. Biz kendi dil tarihimizi incelerken Balkan dillerine muhtacız." şeklinde devam eden konuşmasını "Balkan dilleri için Türkçenin önemi nedir? Örneğin Arnavutçada, Sırpçada kaç kelime var bilmiyorum ama bunlar tespit edilmiştir. Her dil birbiriyle ilişkiye geçer ama birbiriyle hiç alakası olmayan diller ile ilgili söylüyorum. Sırpça ve

Arnavutçanın birbiriyle ilgisi yok, Yunancanın bunlarla ilgisi yok. Yani birbirinden bambaşka halklar ve diller. Bunların arasındaki en büyük ortaklık Türkçeden aldıkları Türkizmlerdir. Bunlar birbirinden farklı diller olsalar bile arasındaki en büyük ortaklık kullandıkları kelimelerdir. Türkçe, Balkanlar ve Balkan dillerini bir arada tutan tutkaldır.” cümleleriyle verilen sözcüklerin aslında ortaklık arzettiğini bunun da Türk kültürünün Balkanlarda ortak mantalite ile kabul gördüğünü belirterek konuşmasını sonlandırdı.

YÖK Üyesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Hayati DEVELİ, YÖK’ün Türkoloji alanında çeşitli çalışmalar yürüttüğünü, Balkanlardan ülkemize gelen öğrenci sayısının artırılması gerektiğini, Türkiye’nin uluslararasılaşma istatistiğinde yükseliş gösterdiğini, bu sayının 2004 yılına kadar sabit bir şekilde ilerlerken 2014’ten sonra hızlı bir şekilde yükseldiğini ve 2018 yılında bu yükselişin 150.000 uluslararası öğrenci olarak belirlendiğini ifade etti. Lisans ve lisansüstü öğrencilere teşvik amacıyla burs verdiklerini, öğrencilerin memnuniyetini üst seviyede tutmaya çalıştıklarını, Türkçenin daha iyi ve sürekli öğretilmesi için de bazı adımlar attıklarını belirtti ve akademik derslerin önümüzdeki yıldan itibaren seçmeli ders olarak eğitim programında bulunacağını belirterek konuşmasını sonlandırdı.

Trakya Üniversitesi’ni Balkanlarda bir medet ve umut kapısı olarak nitelendiren Dışişleri Bakanlığı Edirne Temsilcisi Büyükelçi Volkan Türk VURAL konuşmasına Trakya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erhan TABAKOĞLU ve bu çalışmada emeği geçen herkese teşekkür ederek başladı. Üniversitenin yaptığı tüm çalışmalara destek olacağını ve bu üniversitenin Edirne’nin değil Trakya’nın üniversitesi olduğunu ve burada şehrin değil bölgenin kalkındırılmasına yönelik çalışmaların gerçekleştirildiğini ifade ederek konuşmasını sonlandırdı.

Çalıştayda Türkoloji’nin Balkanlarda Dünü, Bugünü ve Geleceği, Trakya Üniversitesinin Balkan Üniversiteleri ile Ortak Çift Diplomalı Türkoloji Bölümleri Açması ve Balkanlarda Türkçenin Öğretimi (Devlet Politikaları, Güçlükler, Yöntem, Teknik ve Materyaller) adlı üç oturum gerçekleştirildi.

Türkoloji’nin Balkanlarda Dünü, Bugünü ve Geleceği başlıklı I. oturum Prof. Dr. Hayati DEVELİ ve Prof. Dr. Erhan TABAKOĞLU’nun oturum başkanlığında sırasıyla Doç. Dr. Tudora ARNAUT, Prof. Dr. Agiemin BAUBEC, Doç. Dr. Neriman HASAN, Prof. Dr. Adnan İSMAİLİ,

Prof. Dr. Zeki KAYMAZ, Prof. Dr. İrfan MORİNA, Prof. Dr. İrina SARAİVANOVA, Dr. Menent OSMANOVA ŞUKRİEVA, Prof. Dr. Mirjana TEODOSİJEVIÇ ve Prof. Dr. Okan YEŞİLOT Balkanlarda Türkçenin durumunu değerlendirdi.

Orta Asya'dan Anadolu'ya, Anadolu'dan Balkanlara taşınan Türk kültürünün ve tarihinin, 4. yüzyılda Kavimler Göçü sonunda Hunlar, Avarlar, Bulgarlar, Uzlar, Peçenekler, Kuman-Kıpçaklar ile 14. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin hakimiyeti altına giren Balkanların Türklere iki kere yurt oluşunun, bu yurdun asırlardır bıraktığı izlerin bugün hala canlılığını yitirmediğinin, Osmanlı öncesi, Osmanlı dönemi ve Osmanlı sonrasındaki durumlarının, hem Türkiye'deki Türkologların hem de Avrupa'daki Türkologların ilgi odağı olduğunun ifade edildiği oturumda Balkanlar'da Türk varlığıyla ilgili temel konular özlü bir şekilde anlatıldı.

Trakya Üniversitesinin Balkan Üniversiteleri ile Ortak Çift Diplomalı Türkoloji Bölümleri Açması başlıklı II. oturum Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN ve Prof. Dr. Tahsin GEMİL'in oturum başkanlığında sırasıyla Uzman Müsemme MERT, Doç. Dr. Murat TÜRKYILMAZ, Dr. Ergin JABLE, Prof. Dr. Mustafa BALCI, Prof. Dr. Hatice ŞAHİN, Prof. Dr. Süleyman BAKİ, Doç. Dr. Evdokiya SOROÇANU ve Harun BEKİR'in konuşmalarıyla devam etti.

YÖK'te Proje Koordinasyon Ekibinde yer alan uzman Müsemme MERT, YÖK'ün 2+2 şeklinde olan programı desteklediğini ve tasarının en kısa zamanda gerçekleştirilmesi için gerekenlerin yapılacağını ifade etti.

2+2 programında lisans öğrenimi için tüm dönemler 30 AKTS'lik olacak şekilde planlanmış dersler bir slayt eşliğinde dinleyicilere anlatılarak görsellerle desteklendi. Birinci yılın birinci döneminde Türk Dili Tarihi I, Osmanlı Türkçesi I, Türkçe Dil Bilgisi I: Ses Bilgisi, Doğu Avrupa Türk Tarihi, Yabancılara Türkçe Öğretimi I, Edebiyat Bilgi ve Kuramları I ve Yabancı Dil I dersleri; ikinci dönem Türk Dili Tarihi II, Osmanlı Türkçesi II, Türkçe Dil Bilgisi II: Şekil Bilgisi, Yabancılara Türkçe Öğretimi II, Edebiyat Bilgi ve Kuramları II, Balkan Coğrafyası ve Jeopolitiği ve Yabancı Dil II dersleri verilecek.

İkinci yılın birinci dönemi Türk Halk Edebiyatı I, Yeni Türk Edebiyatı I, Türkçe Dil Bilgisi III: Kelime Bilgisi, Yabancılara Türkçe Öğretimi III, Osmanlı Türkçesi III, Türk Mitolojisi I ve seçmeli olarak Türkçe Öğretiminde Kültür ve Dil Aktarımı, Türkçe Kitle İletişim Araçlarında Dil Kullanımı ve Türkçe Öğretiminde Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı derslerinden istenilen herhangi birinin seçilmesiyle bir ders dönemi daha tamamlanıp

ikinci dönem de Türk Kültür Tarihi, Türk Halk Edebiyatı II, Yeni Türk Edebiyatı II, Türkçe Dil Bilgisi IV: Söz Dizimi, Yabancılara Türkçe Öğretimi IV, Osmanlı Türkçesi IV, Türk Mitolojisi II ve seçmeli olarak Türkçenin Dil İlişkileri, Türkçenin Söz Varlığı, Toplum Dil Bilimi derslerinden istenilen herhangi birinin seçilmesi ile ilk iki yıl tamamlanır.

Öğrenci bu iki yılda Türk dilinin ve edebiyatının temelleri Türkiye’de alır, sonraki iki yıl üniversitenin anlaşmalı olduğu Balkan ülkelerinden de üçüncü yılın birinci döneminde Eski Türk Edebiyatı I, Çağdaş Türk Edebiyatı I, Türkçe Dil Bilgisi V: Anlam Bilimi, Genel Dil Bilimi, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Dünya Edebiyatı I ve seçmeli olarak Karşılaştırmalı Ses Bilim ve Biçim Bilim, Karşılaştırmalı Söz Dizimi ve Türkçe Öğretiminde Metin Kullanımı derslerinden istenilen herhangi birinin seçilmesi; ikinci dönem Eski Türk Edebiyatı II, Çağdaş Türk Edebiyatı II, Türkçe Dil Bilgisi VI: Sözlük Bilimi, Uygulamalı Dil Bilimi, Dünya Edebiyatı II, Dil ve Kültür ve seçmeli olarak Eski Türkçe ve Metin İncelemeleri, Orta Türkçe ve Metin İncelemeleri ve Yeni Türkçe ve Metin İncelemeleri derslerinden istenilen herhangi birinin seçilmesi ile bir sene daha tamamlanır.

Son senenin ilk döneminde ise Balkanlarda Türk Edebiyatı, Türk Dünyası Edebiyatı I, Türk Dilinin Köken Bilgisi, Türk Tiyatro Tarihi, Çağdaş Türk Lehçeleri I, Osmanlı Türkçesi Metin İncelemeleri I ve seçmeli olarak Türkiye ve Balkanlar, Osmanlı Dönemi Balkan Tarihi ve Arapça derslerinden istenilen herhangi biri; son dönem de Türk Dünyası Edebiyatı II, Roman Tahlilleri, Şiir Tahlilleri, Çağdaş Türk Lehçeleri II, Osmanlı Türkçesi Metin İncelemeleri II, Bitirme Ödevi ve seçmeli derslerden de Farsça, Türk Edebiyatında Mizah ve Masal Araştırmaları derslerinden herhangi birinin seçilmesi ile de dört eğitim yılı başarılı bir şekilde tamamlandığı sürece öğrencilerin bu program sayesinde çift diplomaya sahip olabilecekleri ifade edildi.

Balkanlarda Türkçenin Öğretimi (Devlet Politikaları, Güçlükler, Yöntem, Teknik ve Materyaller) başlıklı III. oturum Prof. Dr. İrfan MORİNA ve Prof. Dr. Şerif Ali BOZKAPLAN’ın başkanlığında sırasıyla Selma CUSTO, Dr. Urtis HARRİ, Dr. Vejdi HASAN, Prof. Dr. Ayşe İLKER, Prof. Dr. Yavuz KARTALLIOĞLU, Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN, Doç. Dr. Meryem SALİM, Dr. Öğretim Üyesi Cevdet ŞANLI ve Jasmina TURAJLIÇ’in konuşmaları ile gerçekleştirdi.

III. oturumda yüzyıllar boyunca Türkçe konuşulmuş ve Türkçe eğitim yapılmış Balkan ülkelerinde yaşayan soydaşlarımızın karşılaştığı sıkıntılar

dile getirildi. Hem Türkçeyi hem de buldukları ülkenin dilini konuşabilen iki dilli soydaşlarımız eğitim görürken okul sayısı, fiziksel imkanlar, okutulacak ders kitapları, eğitim materyalleri, Türkçe bilen öğretmen yetersizlikleri vs. sıkıntılarla karşılaşmaktadır. Türkçe eğitim yapılan Türk okullarının en büyük sıkıntılarının başında Türk öğretmen eksikliği gelmektedir. Oturumdaki tüm konuşmacılar öğretmen kadrosu için Türkiye ile iş birliği yapılması konusunda hemfikirdir. Üzerine basılarak belirtilen konulardan birisi de Arnavut nüfusunun yoğun olduğu Kosova'da ana dili eğitiminin son derece önemli olduğudur.

Bu üç oturumdan sonra Priştine Üniversitesi'nden Prof. Dr. İrfan MORİNA, Uludağ Üniversitesi'nden Prof. Dr. Hatice ŞAHİN ve Belgrad Üniversitesi'nden Prof. Dr. Mirjana TEODOSİJEVIÇ kapanış konuşmasını yaptı. Kapanış konuşmasının ardından Ege Üniversitesi'nden Prof. Dr. Zeki KAYMAZ, Trakya Üniversitesi'nden Prof. Dr. Ahmet GÜNŞEN ve Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nden Prof. Dr. Ayşe İLKER tarafından sonuç bildirgesi okundu.

Sonuç bildirgesi maddeler hâlinde şöyledir:

1. Sunulan bildirilerin kitap hâline getirilmesi, bunun için de katılımcıların sunmuş oldukları bildiri/konuşma metinlerinin en geç 3 Haziran 2019 tarihine kadar gönderilmesi,

2. Balkanlarda Türkolojiye hizmet eden kurum/kuruluşlar hakkında bir monografi hazırlanması,

3. Balkanlarda Türk dili, edebiyatı, tarihi ve kültürü hakkında farklı dillerde yapılmış çalışmaların tespiti ve Türkçeye kazandırılması,

4. Balkanlardaki önemli Türkologların şahsi kütüphanelerinin, gerekirse satın alınarak, Türkoloji bölümlerine kazandırılması,

5. Avrupa Birliği üyesi olan Balkan ülkelerindeki Türkoloji bölümleri ile Türkiye'deki üniversitelerin ilgili bölümleri ile Erasmus protokolü imzalanması, katılımcı Türkologlar arasındaki irtibatın sağlanmasında yardımcı olunması,

6. Erasmus protokolü kapsamı dışında kalan Balkanlardaki Türkoloji bölümleri ile Türkiye'deki yüksek öğretim kurumları arasında Mevlana Programı'nın imzalanması,

7. Trakya Üniversitesinin Kosova'da Priştine Üniversitesi, Kuzey Makedonya'da Balkan Üniversitesi ile Türk Dili ve Edebiyatı ve Türkçe

Öğretmenliği alanlarında başlattığı ortak müfredatlı ve çift diplomalı eğitim-öğretim programlarının diğer Balkan ülkelerinin üniversiteleriyle de yapılması,

8. Balkan ülkelerindeki mevcut Türkoloji/Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinin ders materyali, kaynak eser ve öğretim üyesi bakımından ihtiyaçlarının karşılanması, söz konusu bölümlerinin her anlamda desteklenmesi,

9. Balkan ülkelerindeki Türkoloji bölümlerinde okutulan Osmanlı Türkçesi dersleri konusunda büyük ihtiyaç duyulan uzman/öğretim üyesi ihtiyacının Türkiye'den karşılanması,

10. Balkan ülkelerindeki Türkoloji bölümlerindeki öğrencilerin sayılarının artırılması ve niteliklerinin yükseltilmesi için bilhassa yüksek lisans ve doktora öğrencilerine burs verilmesi,

11. Türkiye ve Balkan ülkelerindeki Türkoloji bölümlerinin eğitim-öğretim sürelerinin farklılığı, bir sorun olduğu için bu konuda birlik sağlanması hususunda girişimde bulunulması,

12. 2+2 ortak müfredatlı ve çift diplomalı Türkoloji/Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinin açılması konusunda gayretlerin artırılması,

13. Balkan ülkeleri üniversitelerindeki Türkoloji bölümlerinin ihtiyacı olan temel kaynak, materyal ve öğretim üyesi vb. konularda Türkiye'nin üniversiteler, enstitüler, Türk Dil Kurumu, Yunus Emre Enstitüsü, Yurt Dışı Türkler ve Akrabalar Topluluklar Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı ölçeğinde katkı sunulmasının sağlanması,

14. Balkanlarda değişik fakülte ve bölümler içinde değişik adlarla yer alan Türkoloji bölümlerinin Türk Dili ve Edebiyatı veya Türkoloji bölümü olarak ortak bir ada ve ayrı bir bölüme kavuşturulması,

15. Nisan 2012'de Bosna-Hersek'te kurulduğunu bildiğimiz Balkan Türkoloji Derneğinin, şimdiye kadar maalesef işlevsiz kalması sebebiyle, Balkan Türkologları ve Bölümleri, aynı amaca dönük olarak Balkan Türkologları Birliği adı altında yeniden organize olması; bu amaçla başkanlığı her yıl ayrı bir üye ülkeden olmakla birlikte, daimi genel sekreterliği Trakya Üniversitesinde kalmak üzere yeniden teşkilatlanması,

16. Balkan Türkologları arasında ilişki ve iş birliğinin artarak devamını sağlamak amacıyla, en kısa zamanda genel ağ sayfasının oluşturulması.

Çalıştay, Osmanlı Devleti'ne başkentlik etmiş ve tarihi güzellikler ile bezenmiş Edirne'nin kültür gezisi ile 3 Mayıs'ta tamamlandı.